

Ydinturmasta syntyi aavekaupunki

■ Tšernobylin atomivoimalan nelosreaktori räjähti keväällä 1986. Maailman pahimman ydinkatastrofin muistomeriksi jäivät aavekaupunki, autiot kylät ja hylätyt pihat.

Marja-Liisa Kinturi

Kun ydinvoimalan tuhosta on kulu-
nut 33 vuotta, luonto on vallannut
Tšernobylistä ihmiseltä takaisin sen,
mikä sille kuuluu.

Pripjatin kaupungissa törröttää ta-
loja, joiden tyhjissä asunnoissa kasvaa
nuoria puita. Uimahallin altaat ovat
täyttyneet roskista.

Rantatöyräältä näkyy romahtaneita
laitureita ja puoliksi uponneita ruos-
tuneita aluksia. Totaalisesti tuhottua

rantaravintolaa terasseineen ympäröi-
vät lasinsirpaleet.

On silti helppo kuvitella, kuinka tääl-
lä on siemailtu kahvia tai olutta ja kat-
seltu ohi virtaavaa jokea, jota pitkin
saattoi purjehtia aina Mustallemerulelle.

Alue oli aikoinaan neuvostoliitto-
laisittain unelmapaikka asua ja tehdä
työtä.

Kun Tšernobylin voimalan rakenta-
minen vuonna 1970 käynnistyi, parin
kilometrin päähän perustettiin uusi
kaupunki, Pripjat. Nykyaikaisine tor-
nitaloineen se houkutteli voimalan
palvelukseen työntekijöitä kautta koko
maan.

Noin 50 000 asukkaan kodiksi kas-
vanut Pripjat oli vauras ja hyvinvoiva,
sillä voimalaväen palkkataso ylitti tun-
tuvasti keskimääräisen. Se näkyi myös
ulospäin.

Ostovoimaisia shoppailijoita odotti
moderni valintamyymälä, jossa tuot-
teiden järjestys oli kuin suoraan alan
länsimaisista oppikirjoista. Päivittäis-
tavarat oli sijoitettu marketin perälle,
jotta asiakas ehtisi matkalla tarttua hyl-
lyjen houkutuksiin.

Kaupunki tarjosi myös vapaa-ajan-
vietolle mahdollisuuksia liikunnasta
kulttuuriin. Mosaiikein koristelluissa
rakennuksissa näytettiin elokuvia ja
pidettiin konsertteja.

Vapun alla vuonna 1986 Pripjatissa
odotettiin malttamattomina tulevaa
juhlapäivää ja uuden huvipuiston ava-
jaisia. Lapset pääsisivät maailmanpyö-
rään ja ajelemaan sähköautoradalla.

Viereisen jalkapallokentän katsomot
olivat valmiina yleisölle, joka saapuisi
kannustamaan urheilijoita.

Sitten iski katastrofi.

Väliaikainen evakko muuttui ikiseksi

Aamuyöllä 26. huhtikuuta Tšernobylin
voimalan nelosreaktorin huollossa teh-
ty koeajo meni vikaan, ja reaktori rä-
jähti.

Henkensä menetti heti kolmisen-

kymmentä ihmistä, muutama laitok-
sen yövuoron työntekijä sekä joukko
ensimmäisinä apuun tulleita palomie-
hiä.

Loukkaantuneet vietiin paikalliseen
sairaalaan, jossa heidän ihostaan ir-
rotettiin kiinni palaneet univormut,
kertoo alueeseen tutustuvia vierailijoi-
ta johdettava opas. Hänen mukaansa
saastuneet vaatteet ovat yhä haudattui-
na sairaalan kellariin.

Tšernobylin alue avattiin turistiryh-
mille tammikuussa 2015. Kävijävirta
on siitä lähtien ollut jatkuva. Kanssam-
me sisäänpääsyä jonottaneiden mää-
rystä päätellen kiinnostus ei ole tyreh-
tymässä.

Onnettomuuden jälkeen Pripjat pää-
tettiin lyhyen harkinnan jälkeen evaku-
oida. Asukkaat kuljetti 27. huhtikuuta
pois yli tuhannen linja-auton karavaa-
ni. Mukaan sai pakata rahat, henkilö-
paperit, vähän vaatetta ja ruokaa kol-
meksi päiväksi.

Evakon piti olla väliaikainen, mutta
siitä tuli pysyvä.

Vain lähikyliin on palannut omalla
vastuullaan joitakin sitkeitä vanhuk-
sia asuttamaan rapistuvia mökkejään.
Täällä eletään yhä!, tiedottaa kyltti yh-
den tönön nurkalla.

Evakkojen tavarat puhdistettiin ra-
dioaktiivisten jäämien varalta. Tyh-
jää kaupunkia alettiin kuitenkin pian
ryöstellä ja sieltä varastettua omaisuut-
ta kaupata turuilla ja toreilla.

Kun viranomaiset tajusivat tilanteen,
Pripjatiin jäänyt irtaimisto kerättiin
talteen. Osa huonekaluista putsattiin
ja annettiin käyttöön alueen puhdistajille
ja tilapäistyöntekijöille, joita varten
rakennettiin 40 kilometrin päähän ko-
konainen uusi kaupunki.

Muut saastuneet tavarat koottiin yh-
teen ja upotettiin säteilyvuorattuun
maakuoppaan, opas kertoo.

Matka jatkuu kylään, jonne radioak-
tiivinen pilvi kulki tuulen mukana en-
simmäisenä. Puutaloja ei voitu puhdis-
taa, joten ne purettiin. Jäljelle jäi muu-

▶▶▶

Marja-Liisa Kinturi

Pripjatin talojen neuvostoliittolai-
sittain tilavat asunnot olivat aikoi-
naan mallikaupungin ylpeydenaihe.

Tuhon symboliksi
on noussut huvi-
puiston paikoilleen
jähmettynyt
maailmanpyörä.

Tero Pajukallio

Marja-Liisa Kinturi

▲ Supermarketissa ei enää näy myyjiä eikä asiakkaita.

◀ Pripjat-joen laivojen matka on päättynyt.

Hylättyä päiväkotia vartioi yksinäinen nukke.

Tero Pajukallio

tama hallintorakennus ja päiväkoti, jossa näkymä on lohduttoman kaoottinen. Täältäkin on viety kaikki, mikä on irti lähtenyt.

Lähellä on kymmenen neliökilometrin laajuinen ”punainen metsä”, jonka havupuut muuttuivat säteilyn takia punaruskeiksi.

Saastuneet puut ”hoidettiin” oppaan mukaan samoin kuin muutkin ongelmat. Ne kaadettiin ja peitettiin toiseen maahan kaivettuun valtavaan kuop-

paan. Paikalla saa pysähtyä hetken, mutta siellä ei ole terveellistä viipyä pitkempään.

Ihmiset lähtivät, eläimet tulivat

Kun Tšernobylin alue oli turman jälkeen tyhjennetty ihmisistä, sotilaat ampuivat kaikki lemmikit ja kotieläimet, jotka oli ollut pakko jättää jälkeen.

Vuonna 2019 voimalea ympäröi 30

kilometrin suojavyöhyke, josta on tullut turvakoti monille villieläimille.

Ihmisten poistuttua alueella viihtyvät muun muassa hirvet, ilvekset, sudet ja karhut, joita metsästäjät eivät enää hätyytä. Vaikuttava näky on villihevosien lauma.

Lintujen viserryksen kuitenkin peittää vierailijoiden kantamien säteilymitareiden piipitys. Piippaus tihenee, kun astuu pois päällystetyltä tieltä. Erityisen hätäistä piipitys on säteilyä tehokkaasti säilövien sammaleiden päällä.

Teitä pestään vedellä säännöllisesti. Jos pysyy sovitulla kohdilla, hätää ei pitäisi olla. Saman verran säteilyä saa valtameren ylittävällä lennolla.

Omin päin seutua ei saa lähteä tutkimaan, sillä siellä täällä esiintyy niin kutsuttuja kuumia pisteitä. *Hot spot*-kohtien säteilymäärät voivat olla huomattavan korkeita. ”Liikennemerkki” tien vierillä varoittavat erityisistä vaaranpaikoista.

Yhdessä metsikössä seisoo mahtava betoniasema betonijäämineen. Se jäi muistoksi urakasta, jossa tuhoutuneen reaktorin suojaksi rakennettiin paksu ”sarkofagi”.

Betonikuori valmistui marraskuussa 1986, mutta Neuvostoliiton ulkopuolella oli heti alettu pohtia pitkäaikaisempaa ratkaisua.

Kansainvälisen hankkeen tulos on reaktorin raatoa peittävä jättimäinen suoja, jonka toteutuksesta vastasi ranskalainen yritys. Uusi teräksinen suoja kuori liu’utettiin entisen päälle syksy-

Tero Pajukallio

Tšernobylistä on tullut luonnonlaboratorio, jossa tutkijat selvittävät eri lajien pärjäämistä ydintuhoalueella. Sinne tuodut villihevoset ovat menestyneet hyvin.

Marja-Liisa Kinturi

Alueen kylät ovat tyhjentyneet.

lä 2016. Sen määrä kestää seuraavat sata vuotta.

Reaktorit sammuivat, jälkityöt jatkuvat

Vaikka Tšernobylistä ei enää saa asua, ydinvoimalaan sukkuloi yhä päivittäin töihin satoja ihmisiä kauempaa Ukrainasta. Heidän tehtävänä on pitää huolta suljetusta laitoksesta.

Voimalaan suunniteltiin alun perin ainakin yhdeksää reaktoria. Räjähdyksen aikaan olivat rakenteilla numerot 5 ja 6 jäädytystorneineen.

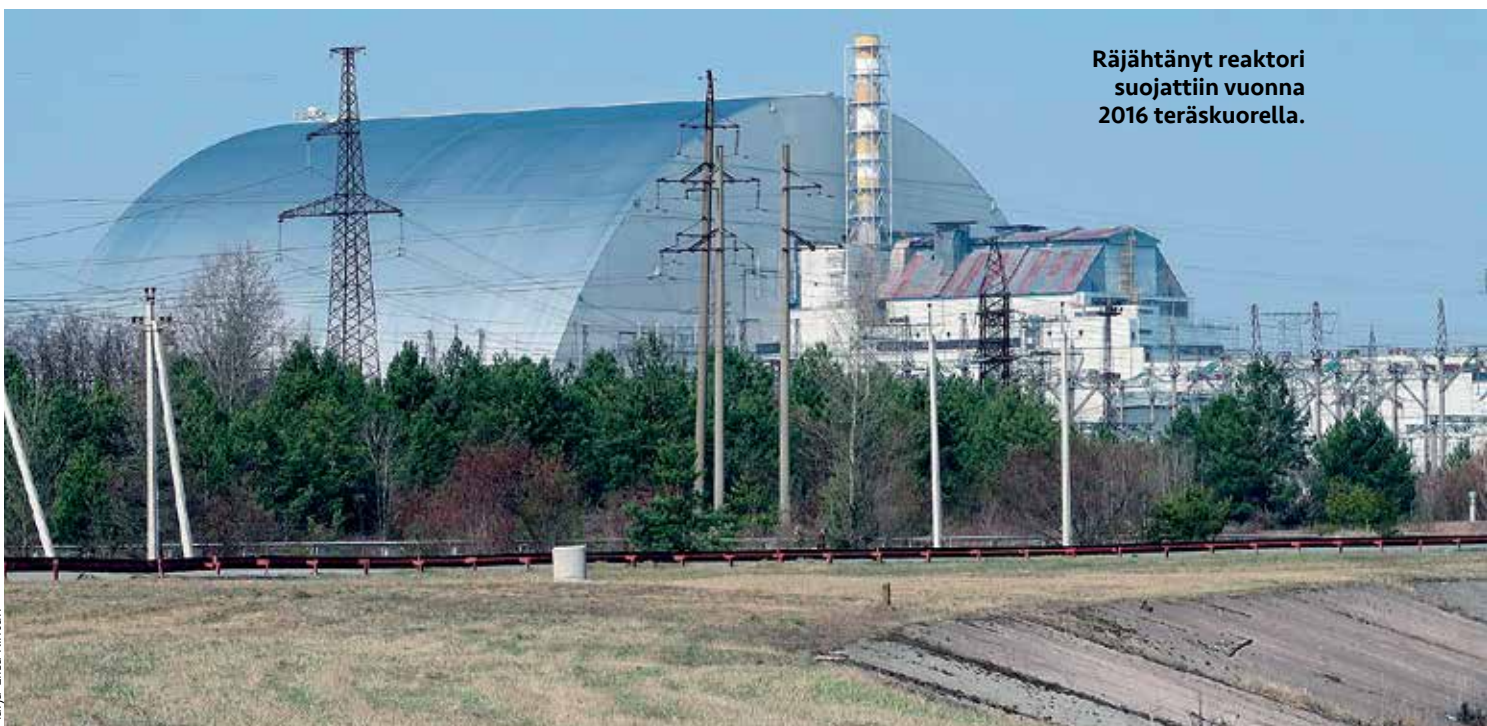
Viimeinen toiminnassa ollut reaktori sammutettiin vuonna 2000. Sen eteen pystytettiin pato pysäyttämään veden kulku jäädytystornista jäädytyskanavaan.

Parhaillaan laitoksessa puuhataan uutta, myös vuosiasadaksi suunniteltua säiliötä radioaktiiviselle jätteelle. Kun pitkäksi venähtänyt projekti valmistuu, säiliöön on tarkoitus siirtää kaikki neolosreaktorissa vielä jäljellä oleva jäte.

Kun Tšernobylistä poistuttaessa tullaan suojavyöhykkeen portille, jokaisen säteily määrä mitataan. Jos jalkineet ovat liian saastuneet, ne pitää puhdistaa tai jättää alueelle.

Me joudumme astumaan matalaan vesialtaaseen, jotta viimeisetkin radioaktiiviset hiukkaset huuhtoutuvat kengänpohjista pois. □

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.
kinturi@dlc.com

Marja-Liisa Kinturi

Räjähäntynyt reaktori suojattiin vuonna 2016 teräskuorella.